محیط زیست

خرس قهوه‌ای؛ ساکن خاموش جنگل‌های هیرکانی

ثبت فیلمی از پرسه‌زنی یک قلاده خرس قهوه‌ای در ارتفاعات مازندران بار دیگر توجه را به حیات این گونه ارزشمند جلب کرد. خرس قهوه‌ای گونه‌ای است که حضور آن در پهنه‌های جنگلی و کوهستانی شمال کشور، نشانه‌ای از اهمیت زیستگاه‌های طبیعی و ضرورت حفاظت از زنجیره حیات در این میراث سبز است.

خرس قهوه‌ای از گونه‌های ارزشمند حیات‌وحش ایران و یکی از جانوران شاخص جنگل‌های هیرکانی به شمار می‌رود؛ گونه‌ای که زیست آن محدود به یک نقطه مشخص نیست و در گستره‌ای از جنگل‌ها، ارتفاعات و مناطق کوهستانی شمال کشور حضور دارد.

این حیوان به دلیل جثه بزرگ، قدرت بدنی و رفتارهای طبیعی خاص خود، از جمله جانورانی است که کمتر در معرض دید مستقیم انسان قرار می‌گیرد.

به گزارش تسنیم؛ جنگل‌های هیرکانی به دلیل تنوع پوشش گیاهی، منابع غذایی، وجود مناطق کوهستانی و ساختار طبیعی متنوع، زیستگاه مناسبی برای گونه‌های مختلف جانوری هستند.

■از جست‌وجوی غذا تا زمستان‌گذرانی

خرس قهوه‌ای جانوری همه‌چیزخوار است و رژیم غذایی آن متناسب با فصل، شرایط زیستگاه و منابع در دسترس تغییر می‌کند. میوه‌های جنگلی، دانه‌ها، ریشه‌ها، گیاهان، حشرات و در برخی شرایط جانوران کوچک یا منابع غذایی دیگر، بخشی از رژیم غذایی این گونه را تشکیل می‌دهند.

در جنگل‌های هیرکانی، تغییر فصل‌ها نقش مهمی در رفتار و الگوی تغذیه خرس‌ها دارد. در فصل‌های گرم و زمانی که منابع غذایی در طبیعت فراوان‌تر است، این حیوان برای تأمین نیازهای غذایی و ذخیره انرژی، در بخش‌های مختلف زیستگاه حرکت می‌کند.

در آستانه فصل سرد نیز رفتار تغذیه‌ای خرس‌ها اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. خرس قهوه‌ای برای گذراندن دوره‌های سرد سال، متناسب با شرایط آب‌وهوایی و منابع غذایی، از پناهگاه‌های طبیعی استفاده می‌کند و فعالیت آن ممکن است کاهش یابد. برخلاف تصور عمومی، زمستان‌گذرانی خرس‌ها الزاماً به معنای خواب زمستانی کامل و یکسان در همه مناطق نیست و رفتار آن‌ها تحت تأثیر شرایط محیطی قرار دارد.

■ضرورت حفاظت از زیستگاه

جنگل‌های هیرکانی در سال‌های اخیر با چالش‌های متعددی از جمله تخریب زیستگاه، تغییر کاربری اراضی، گسترش فعالیت‌های انسانی، تردد در مناطق جنگلی، آتش‌سوزی و برخی فشارهای ناشی از توسعه مواجه بوده‌اند. این عوامل می‌توانند در بلندمدت بر امنیت زیستگاه گونه‌های جانوری و پیوستگی مسیرهای طبیعی حرکت آن‌ها تأثیرگذار باشند.

برای گونه‌ای مانند خرس قهوه‌ای که به زیستگاه‌های گسترده و منابع غذایی متنوع نیاز دارد، حفظ پیوستگی مناطق جنگلی و کوهستانی اهمیت ویژه‌ای دارد.

کاهش دسترسی به منابع غذایی طبیعی یا افزایش حضور انسان در زیستگاه‌های حساس، ممکن است در برخی شرایط زمینه نزدیک شدن جانور به مناطق روستایی، باغ‌ها یا حاشیه سکونتگاه‌ها را فراهم کند؛ موضوعی که علاوه بر تهدید حیات وحش، می‌تواند امنیت مردم و خود حیوان را نیز تحت تأثیر قرار دهد.

از این منظر، حفاظت از خرس قهوه‌ای صرفاً به معنای جلوگیری از شکار یا برخورد مستقیم با این حیوان نیست؛ بلکه حفظ منابع غذایی، مدیریت فعالیت‌های انسانی در مناطق حساس، جلوگیری از تخریب زیستگاه و ایجاد شرایط مناسب برای ادامه حیات طبیعی گونه‌ها نیز بخشی از مسئولیت‌های حفاظت محیط زیست محسوب می‌شود.

فعالان معدنی از بازنگشتن حقوق دولتی به مناطق معدن‌خیز و تداوم مشکلات زیرساختی انتقاد دارند

سهم استان‌ها از ثروت معادن کجاست؟

گروه استان‌ها | فعالیت معادن در بسیاری از استان‌های کشور، علاوه بر ایجاد درآمد و اشتغال، با پیامدهایی مانند تخریب راه‌های دسترسی، فشار بر زیرساخت‌ها و آثار زیست محیطی همراه است؛ مسائلی که ضرورت بازگشت بخشی از درآمدهای حاصل از بهره‌برداری معادن به مناطق میزبان را دوچندان می‌کند. با این حال، نحوه تخصیص و هزینه‌کرد حقوق دولتی معادن و میزان بهره‌مندی استان‌ها از این منابع، همچنان یکی از مطالبات مهم مسئولان و فعالان اقتصادی مناطق معدن‌خیز است.

حقوق دولتی معادن در واقع مبلغی است که بهره‌برداران در قبال استخراج و بهره‌برداری از ذخایر معدنی به دولت پرداخت می‌کنند. این درآمد صرفاً یک منبع عمومی برای تأمین هزینه‌های دولت نیست، بلکه در قانون معادن برای آن سهم‌ها و مصارف مشخصی در نظر گرفته شده است؛ از توسعه بخش معدن و تقویت زیرساخت‌ها گرفته تا جبران بخشی از خسارت‌های ناشی از فعالیت‌های معدنی.

اهمیت این موضوع زمانی بیشتر می‌شود که بدانیم بسیاری از مناطق میزبان معادن، با وجود برخورداری از ذخایر ارزشمند، همچنان با مشکلاتی در حوزه راه، خدمات عمومی، بهداشت و زیرساخت‌های عمرانی روبه‌رو هستند. در چنین شرایطی، بازگشت سهم قانونی درآمدهای معدنی می‌تواند بخشی از آثار فعالیت این واحدها را جبران و پیوند میان بهره‌برداری از منابع طبیعی و توسعه منطقه‌ای را تقویت کند.

در روزهای اخیر نیز اظهارات مسئولان و فعالان بخش معدن در استان‌هایی مانند کرمان و آذربایجان شرقی بار دیگر موضوع سهم مناطق معدن‌خیز از حقوق دولتی را به صدر اخبار استانی بازگردانده است؛ اظهاراتی که از یک سو بر وجود ظرفیت قانونی برای تخصیص منابع تأکید دارد و از سوی دیگر، از فاصله میان سهم پیش‌بینی‌شده در قانون و میزان منابعی که عملاً به استان‌ها بازمی‌گردد، حکایت می‌کند.

> بر اساس تبصره ۶ ماده ۱۴ قانون معادن، دولت مکلف است ۱۵ درصد از حقوق دولتی وصول‌شده را به اعتبارات همان استان اضافه کند تا این منابع برای ایجاد زیرساخت، ارتقای رفاه عمومی و توسعه شهرستان‌ها هزینه شود؛ با این تأکید که شهرستان محل استقرار معدن باید در اولویت قرار گیرد

■سهم ۱۵ درصدی که باید به مناطق معدنی بازگردد

بر اساس تبصره ۶ ماده ۱۴ قانون معادن، دولت مکلف است ۱۵ درصد از حقوق دولتی وصول‌شده را به اعتبارات همان استان اضافه کند تا این منابع برای ایجاد زیرساخت، ارتقای رفاه عمومی و توسعه شهرستان‌ها هزینه شود؛ با این تأکید که شهرستان محل استقرار معدن باید در اولویت قرار گیرد. بنابراین، بازگشت این سهم به استان‌ها صرفاً یک مطالبه منطقه‌ای نیست، بلکه تکلیفی قانونی برای حمایت از مناطقی است که بار اصلی فعالیت‌های معدنی را تحمل می‌کنند.

با وجود این حکم قانونی، میزان تحقق این سهم در استان‌ها محل اختلاف و انتقاد است. مجید حجت‌نوقی، رئیس کمیسیون معدن اتاق کرمان، ۲۹ آبان در گفت‌وگو با صداوسیما اعلام کرد: با وجود اختصاص ۱۵ درصد از حقوق دولتی معادن به مناطق معدن‌خیز، در سال‌های گذشته کمتر از ۵درصد این منابع به استان بازگشته است. او تأکید کرد: این وضعیت، توسعه زیرساخت‌های مناطق معدنی را با مشکل روبه‌رو کرده است.

حجت‌نوقی با اشاره به آثار فعالیت معادن بر زندگی مردم مناطق میزبان گفت: تردد مستمر ماشین‌آلات و خودروهای معدنی به جاده‌های استان خسارت وارد می‌کند و این مسئله علاوه بر فعالان معدنی، زندگی و رفت‌وآمد ساکنان این مناطق را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. به گفته او، معادن کوچک از یک سو با هزینه‌های سنگین تولید و پرداخت حقوق دولتی مواجه‌اند و از سوی دیگر، از منافع بازگشت این منابع به زیرساخت‌های منطقه بهره چندانی نمی‌برند؛ حتی معادن بزرگ نیز با وجود پرداخت مبالغ قابل توجه، همچنان با مشکلات زیرساختی روبه‌رو هستند.

او همچنین از نبود پاسخ قانع‌کننده درباره علت تخصیص نیافتن کامل منابع و بازگشت سهم قانونی استان خبر داد. این اظهارات در شرایطی مطرح می‌شود که طبق قانون، منابع یادشده باید در بخش‌هایی مانند راه‌سازی، بهداشت، مدرسه‌سازی و رفع محرومیت مناطق معدنی هزینه شود.

در مقابل، مسئولان استان کرمان از بازگشت بخشی از این منابع و اختصاص آن به پروژه‌های عمرانی خبر داده‌اند. محمدرضا وحیدی، رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان کرمان اعلام کرد: تاکنون حدود ۷هزار میلیارد تومان حقوق دولتی از معادن استان وصول شده و نزدیک به هزار میلیارد تومان از این مبلغ، معادل سهم ۱۵درصدی، به استان بازگشته است. به گفته او، این منابع برای اجرای پروژه‌های ملی و استانی اختصاص یافته و اولویت تخصیص اعتبار نیز با مناطق معدنی است.

این آمار نشان می‌دهد در کنار انتقادها از تخصیص نیافتن کامل منابع، موضوع نحوه بازگشت و هزینه‌کرد سهم قانونی نیز اهمیت دارد؛ زیرا صرف اعلام میزان اعتبار بازگشتی نمی‌تواند به‌تنهایی مشخص کند که چه میزان از آن به شهرستان‌های میزبان معدن رسیده و چه تأثیری بر بهبود شرایط زندگی مردم این مناطق گذاشته است.

در سطح ملی نیز اختلاف بر سر میزان تخصیص حقوق دولتی معادن مطرح است. بهرام شکوری، رئیس کمیسیون صنعت و معدن اتاق ایران با اشاره به حدود ۵۵ هزار میلیارد تومان حقوق دولتی معادن در سال گذشته، اعلام کرد: کمتر از ۵درصد این منابع به بخش‌های تعیین‌شده در قانون اختصاص یافته است. او با تأکید بر اینکه محل هزینه‌کرد درآمدهای معدنی در قانون مشخص شده، خواستار نظارت جدی‌تر بر نحوه تخصیص و هزینه‌کرد این منابع شده است.

بر اساس توضیحات شکوری، سهم‌های قانونی حقوق دولتی معادن به این ترتیب پیش‌بینی شده است: ۶۵ درصد برای توسعه بخش معدن، ۱۵ درصد برای اعتبارات استانی و مناطق میزبان، ۱۲ درصد برای احیا و بازسازی معادن و جبران خسارت‌های مرتبط با منابع طبیعی، ۵درصد برای صندوق بیمه سرمایه‌گذاری فعالیت‌های معدنی و ۳درصد برای سازمان نظام مهندسی معدن. به اعتقاد او، بازنگشتن این منابع به محل‌های تعیین‌شده، روند توسعه بخش معدن و تأمین منابع مورد نیاز برای نظارت و فعالیت‌های تخصصی را مختل می‌کند.

■مطالبه توسعه در استان‌های معدن‌خیز

آذربایجان شرقی نیز از استان‌هایی است که مطالبه بازگشت درآمدهای معدنی به آن در روزهای اخیر مطرح شده است.

بهرام سرمست، استاندار آذربایجان شرقی، ۲۳ آبان در شورای معادن استان با تأکید بر ضرورت بهره‌گیری از ظرفیت‌های معدنی برای توسعه اقتصادی منطقه، خواستار بازگشت تمام حقوق دولتی مس سونگون و دیگر معادن استان به آذربایجان شرقی شد تا این منابع برای توسعه استان هزینه شود.

سرمست همچنین با اشاره به ضرورت فعال‌سازی معادن غیرفعال، از تصویب ۸۷ مصوبه برای رفع موانع فعالیت معادن خبر داد و تکمیل طرح‌های توسعه‌ای مس سونگون را از اولویت‌های مدیریت استان دانست. این موضوع نشان می‌دهد مطالبه استان‌های معدن‌خیز تنها به دریافت سهم قانونی محدود نیست و موضوع بهره‌برداری مؤثر از ظرفیت‌های معدنی، تکمیل زنجیره تولید و تبدیل درآمدهای این بخش به توسعه اقتصادی نیز در کانون توجه قرار دارد.

■از درآمد معدنی تا توسعه ملموس

مجموع این اظهارات و آمارها نشان می‌دهد مسئله حقوق دولتی معادن را نمی‌توان تنها به میزان وصول درآمد یا رقم اختصاص‌یافته به استان‌ها محدود کرد. آنچه اهمیت دارد میزان تحقق سهم‌های قانونی، زمان بازگشت منابع و نحوه هزینه‌کرد آن‌ها در مناطق میزبان است؛ موضوعی که بدون انتشار گزارش‌های شفاف و قابل ارزیابی، همچنان زمینه‌ساز اختلاف میان مسئولان استانی، فعالان معدنی و دستگاه‌های اجرایی خواهد بود.

از سوی دیگر، فعالیت معادن زمانی می‌تواند به توسعه پایدار منجر شود که منافع اقتصادی آن در کنار هزینه‌ها و پیامدهایش دیده شود. اگر استخراج ذخایر معدنی به درآمدزایی برای دولت و بهره‌برداران منجر شود، اما مناطق میزبان همچنان با جاده‌های آسیب‌دیده، کمبود خدمات عمومی و مشکلات زیست محیطی مواجه باشند، نمی‌توان از توزیع متوازن منافع این فعالیت اقتصادی سخن گفت.

در نهایت، تعیین تکلیف سهم قانونی استان‌ها از حقوق دولتی معادن نیازمند همکاری وزارت صنعت، معدن و تجارت، سازمان برنامه و بودجه و دستگاه‌های اجرایی استان‌هاست. انتشار میزان حقوق دولتی وصول‌شده از هر معدن، رقم تخصیص‌یافته به استان و شهرستان میزبان و فهرست پروژه‌هایی که با این منابع اجرا شده‌اند، می‌تواند مسیر نظارت عمومی را هموار کند. معادن بخشی از سرمایه ملی کشور هستند و بهره‌برداری از این سرمایه زمانی به توسعه واقعی منجر می‌شود که مردم مناطق میزبان نیز سهم خود را در قالب زیرساخت، خدمات و بهبود کیفیت زندگی دریافت کنند.

جدول ۹۵۷۵

طراح: محمدرضا علی‌زاده zadehalireza@gmail.com

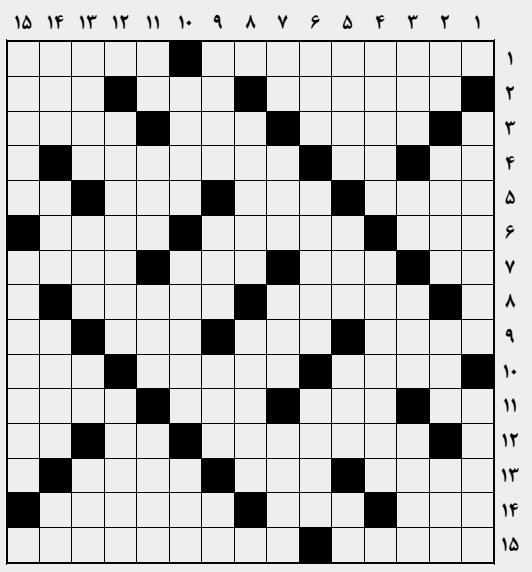

■افقی

۱. شاخه‌ای از ورزش قایقرانی که با قایقی مخصوص انجام می‌شود - غذای مجردی ۲. دروازه‌بان تیم فوتبال فولاد خوزستان - رگ‌زنی - خورشید ۳. بانوی خدمتکار - از طوایف بزرگ ایرانی - لایتناهی ۴. صوت درد - مساوی - پایتخت جمهوری چاد ۵. برادر خودرو بازنشسته پژو ۲۰۶ اس‌دی - بیماری اپی‌لپسی - کمان - الفبای موسیقی ۶. ظاهر ساختمان - برجستگی پشت شتر - نوعی پارچه نخی سفید و نازک ۷. سودای ناله - پراکندن - سوره مردم - سخت ۸. اندام مصنوعی - آدم‌آهنی ۹. جد پیامبر اعظم(ص) - زاپاس - دیدنی نظامی - ام‌الخبائث ۱۰. زبان کوچک - بی‌تعصب - علم جمله‌شناسی ۱۱. چه‌وقت؟ - لوکس - فوق‌ستاره آرژانتینی اینتر میامی که چندی پیش از بازی‌های ملی خداحافظی کرد - قسمتی از کف اقیانوس که متصل به خشکی ساحلی است ۱۲. گرداگرد چیزی - بدی - بی‌حس ۱۳. دربند - همسر حضرت یعقوب(ع) - طفل ۱۴. دشمنی - اساس - زننده گل تیم ملی فوتبال ایران به آمریکا در جام جهانی ۱۹۹۸ فرانسه ۱۵. رگ گردن - دستگاه نمایش تصاویر سه‌بعدی

■عمودی

۱. دستورکار - درگیری و نزاع ۲. طاقچه بالا - نخ ابریشمی - شیمی کربن - سازمان جاسوسی آمریکا ۳. قلعه مستحکم - برج داستانی فرانسه - حشره ریز و بال‌دار از خانواده مگس با نیشی خرطوم‌مانند - وصله لباس ۴. ابزار هندسی رسم زاویه قائمه - شهری در نزدیکی بم ۵. مهره کابینه‌ای شطرنج - بخش متحرک میز - ماه پرتابی - جوی خون ۶. عشوه و خرام - رنگ فرعی دخترانه - کاغذ پوستی ۷. ریشه - ابزار درودگری - ضرب - مرغ سخنگو ۸. زادگاه یوسف(ع) - نخ بافتنی ۹. گردش - میوه آتشین - کهنسال - گوشت ترکی ۱۰. مهریه - سوسک حمام - کم کردن ۱۱. چوب خوشبو - مظهر نرمی - جنبش هوا - قاچاقچی پرسرعت ۱۲. ولیعهد شاه سعودی که این روزها در باتلاق جنگ یمن گرفتار شده است - بهشت ۱۳. آماده - نمونه خروار است - برج داستانی فرانسه - حیله ۱۴. همنشین جسم - آهوی کوهی - ناممکن - حرف و ضمیر انگلیسی ۱۵. معاون - فیلسوف چینی سده پنجم یا ششم پیش از میلاد ملقب به «استاد کهن»

حل جدول

